

WZÓR SYLABUSA W SZKOLE DOKTORSKIEJ NA UPJPII

I. Dane wypełniane przez jednostkę prowadzącą studia na podstawie zatwierdzonych planów studiów

Jednostka prowadząca: Szkoła Doktorska na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie
Dyscyplina:

Nazwa przedmiotu w j. polskim (Nazwa w j. angielskim)* – ew. forma zajęć
zgodnie z wykazem przedmiotów dla danego kierunku studiów lub specjalności

Przestrzeń liturgiczna w Kościele Rzymskokatolickim

***Nazwa szczegółowa przedmiotu w j. polskim (Nazwa w j. angielskim)**
dla przedmiotów obieralnych

Kod przedmiotu pozostawić puste

Język

Język polski

Typ przedmiotu

przedmiot kształcenia ogólnego, podstawowy, itd.

Przedmiot obieralny (tak/nie)

szczegółowy przedmiot podlegający wyborowi przez doktoranta w ramach przedmiotu np. „Seminarium z teologii fundamentalnej” w ramach przedmiotu „Seminarium”

Rok studiów, semestr

Wymiar *(liczba godzin i rodzaj zajęć)*

Punkty ECTS

Forma zaliczenia

Prowadzący

Koordynator sylabusu

II. Dane wypełniane przez koordynatora sylabusu (prezentowane również na stronie internetowej UPJPII)

Wymagania wstępne:

(zakres wiadomości / umiejętności / kompetencji, jakie powinien już posiadać doktorant przed rozpoczęciem nauki przedmiotu, a także specyfikacja innych przedmiotów lub programów, które należy zaliczyć wcześniej)

Doktorant zdobył wiedzę podczas zajęć z liturgiki odnośnie liturgii i jej rozwoju. Ma umiejętność analizowania tekstów teologicznych i doświadczył przeżywania sprawowania liturgii w różnych budynkach kościelnych.

Cele:

(krótka charakterystyka tego, co powinno być osiągnięte u słuchaczy)

Celem wykładu jest przedstawienie doktorantom historycznego rozwoju przestrzeni liturgicznej od Starożytności, poprzez epoki kulturowe w Kościele Rzymskokatolickim, aż po czasy współczesne. Student pozna formy i funkcje poszczególnych miejsc w budynku kościelnym i ich teologiczną treść. Podczas studium zostanie uwidoczniiona teologiczna treść posoborowego Obrzędu poświęcenia kościoła i ołtarza.

Treści kształcenia:

(zwięzły opis treści merytorycznych przedmiotu pozwalający określić jego zakres tematyczny oraz hasłowa tematyka zajęć z uwzględnieniem ich przełożenia na zamierzone efekty kształcenia)

- I. Jezus Chrystus w świątyni i synagodze
 1. Świątynia w Starym Testamencie; 2. Jezus Chrystus w świątyni jerozolimskiej; 3. Jezus Chrystus o świątyni.
 4. Wieczernik; 5. Nowa świątynia; 6. Świątynia niebiańska; 7. Jezus Chrystus w synagodze.
- II. Miejsca kultu u początków chrześcijan
 1. Świątynia na nowo zbudowana, 2. *Ecclesia – domus*; 3. Groby – katakumby.
- III. Kościoły w IV wieku
 1. *Konstytucje Apostolskie*; 2. Świątynie syryjskie; 3. Kościół w Afryce Północnej; 4. Bazyliki w Rzymie; 5. Kościół w Bizancjum.
- IV. Przestrzeń liturgiczna w Rzymie
 1. *Titulus* – miejsce chrześcijańskiego zgromadzenia; 2. Obiekty kultu wzniesione przez Konstantyna po Edykcie mediolańskim; 3. Bazyliki wzniesione na cmentarzach; 4. Początki systemu kościołów stacyjnych.
- V. Poprzez epoki kulturowe.
 1. Gotyk; 2. Renesans; 3. Barok; 4. Klasycyzm; 5. Sentymentalizm
- VI. Determinanty sakralności wnętrza
- VII. Teologiczne idee w budowlach sakralnych XX wieku
 1. Odnowa liturgiczna; 2. Czasy posoborowe; 2a. Centra parafialne; 2b. Lata 60. i 70. XX w. – projekty architektoniczne; 2c. Wizja asakralności.
- VIII. Teologiczne usytuowanie ołtarza w świątyni chrześcijańskiej
 1. Ołtarze pogańskie; 2. Ołtarze hebrajskie; 3. Ostatnia wieczerza; 4. Pierwsze ołtarze chrześcijańskie; 5. Ołtarze w okresie bazylikowym; 6. Ołtarze w okresie romańskim; 7. Ołtarze w okresie gotyckim; 8. Ołtarze w odrodzeniu; 9. Ruch liturgiczny; 10. Po Soborze Watykańskim II (dokumenty Kościoła); 11. Kardynał Joseph Ratzinger *Duch liturgii*; 12. Ołtarz – krzyż – kierunek zanoszonych modlitw
- IX. Ambona. Kazalnica. Pulpit.
- X. Baptysterium. Chrzcielnica
- XI. Konfesjonat
- XII. Tabernakulum
- XIII. Światło w liturgii i architekturze sakralnej.

Efekty uczenia się:

(opis stanu wiedzy, zakładanych umiejętności i kompetencji, jakie doktorant nabywa w wyniku zaliczenia przedmiotu, z użyciem „active verbs”)

WIEDZA – w wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant: *charakteryzuje, definiuje, dobiera, formuluje, identyfikuje, nazywa, objaśnia, odtwarza, opisuje, podsumowuje, proponuje, rozpoznaje, rozróżnia, tłumaczy, wskazuje, wybiera, wylicza, wymienia ...*

W wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant ma uporządkowaną, pogłębioną, prowadzącą do specjalizacji, szczególnie wiedzę z zakresu przestrzeni liturgicznej i liturgii w niej sprawowanej w różnych epokach kulturowych Kościoła. Potrafi on przedstawić posoborową myśl i teologiczną treść przestrzeni liturgicznej na podstawie posoborowego nauczania Kościoła.

UMIĘTNOŚCI – w wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant: *analizuje, decyduje, dobiera, eksploatuje, formuluje, inicjuje, interpretuje, kalkuluje, kontroluje, koordynuje, wykorzystuje, łączy, montuje, nakreśla, oblicza, obsługuje, ocenia, opracowuje, organizuje, planuje, podejmuje, porządkuje, posługuje się, postępuje, prezentuje, projektuje, prowadzi, przeprowadza, przygotowuje, rozwiązuje, rozwija, krytykuje, sporządza, stosuje, strukturyzuje, szacuje, tworzy, użytkuje, wdraża, weryfikuje, współpracuje, wykonuje, wykorzystuje, wyszukuje, zatwierdza...*

W wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant analizuje znaki determinujące przestrzeń liturgiczną i je weryfikuje. Potrafi także przygotować prezentację dotyczącą poszczególnych dominujących znaków zawartych w tej przestrzeni.

KOMPETENCJE SPOLECZNE (POSTAWY) – w wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant nabywa następujące postawy: *aktywna postawa w/d, chętny do, dbały o, kreatywny, otwarty na, postępuje zgodnie z, postępuje zgodnie z zasadami etyki, postrzega relacje, ma świadomość, wrażliwy na, wyraża oceny, zdeteminowany, zdolny do, zorientowany na...*

W wyniku przeprowadzonych zajęć doktorant nabywa zdolność popularyzowania wiedzy teologicznej i świadomość dzielenia się doświadczeniem religijno-duchowym.

Metody i narzędzia dydaktyczne:

(planowane formy/działania/narzędzia/metody nauczania służące osiągnięciu przez doktoranta zamierzonych efektów kształcenia)

Przedmiot będzie realizowany przez wykłady i dyskusje. Doktorantowi zostaną wskazane teksty źródłowe i współczesne opracowania.

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

(dokładny opis metod i kryteria oceny pracy doktoranta sprawdzających osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w ramach danego przedmiotu, z uwzględnieniem takich elementów jak forma, czas trwania, kalendarz (okres, częstotliwość), a także terminy zapisów na egzaminy i sesji egzaminacyjnych (także terminy odbiegające od regulaminowych). Do najbardziej popularnych form pomiaru / oceny pracy doktoranta należą: egzaminy ustne lub pisemne, eseje / wypracowania, dysertacje, prace semestralne / roczne / dyplomowe, projekty i ćwiczenia praktyczne, praktyki, ocenianie ciągłe)

Egzamin pisemny i ustny. Każdy student na początku wykładów otrzyma temat do przedstawienia w formie prezentacji i na piśmie. Natomiast podczas egzaminu ustnego każdy otrzyma trzy pytania (jedno ogólne i dwa szczegółowe) dotyczące treści poznanych na wykładzie i umieszczonych w specjalistycznych opracowaniach.

Lektury podstawowe:

(wykaz lektur obowiązkowych, których znajomość jest warunkiem zaliczenia przedmiotu)

Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego 2002 oraz wskazania Episkopatu Polski, Pallottinum, Poznań 2006, s. 81–90 (punkty 288 – 318).

Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, t. 1–2, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2010

Pontyfikal Rzymski odnowiony zgodnie z postanowieniem świętego soboru powszechnego Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Pawła VI poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II. Obrzędy poświęcenia Kościoła i ołtarza. Wydanie wzorcowe, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2001.

RATZINGER J., *Teologia liturgii. Sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego*, przełożył W. Szymona, (Opera omnia, t. 11), Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, s. 55–96.

WALCZAK R., *Symbolika i wystrój świątyni chrześcijańskiej. Przewodnik po współczesnej architekturze wnętrza sakralnych według soborowych dokumentów Kościoła i aktualnego prawa kościelnego*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2005.

HANI J., *Symbolika świątyni chrześcijańskiej*, przełożył A.Q. Lavique, Znak, Kraków 1994.

BOUYER L., *Architektura i liturgia*, przekład P. Włodyga, Astraia, Kraków 2008.

ARASZCZUK S., *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II*, Red. Wyd. Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2007.

KLAJA G., *Sakralność świątyni chrześcijańskiej*, Wydawnictwo Księży Sercanów. Dehon, Kraków 2008.

NADOLSKI B., *Ambona. Historia, znaczenie, symbolika*, Petrus, Kraków 2008.

NADOLSKI B., *Miejsce kapłana w sprawowaniu Eucharystii*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2012.

SUPERSON J., *Ołtarz, krzyż i kierunek zanoszonych modlitw*, Wyd. Homo Dei, Kraków 2014.

KUCZA-KUCZYŃSKI K., *Światło w liturgii i architekturze sakralnej*, CT (2008) nr 1, 104–110.

Autor, Tytuł, miejsce i rok wydania.

Lektury uzupełniające:

(wykaz lektur uzupełniających i innych materiałów zalecanych doktorantom podejmującym naukę przedmiotu)

Autor, Tytuł, miejsce i rok wydania.

FILARSKA B., *Początki architektury chrześcijańskiej*, Wyd. Tow. Naukowe KUL, Lublin 1983.

BOGDAN M., *Ołtarz – centrum przestrzeni sakralnej*, Gliwice 1992.

ZIELIŃSKI CH., *Sztuka sakralna. Co należy wiedzieć o budowie, urządzeniu, wyposażeniu, ozdobie i konserwacji Domu Bożego. Podręcznik opracowany na podstawie przepisów kościelnych*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań – Warszawa – Lublin 1960.

GAMBER K., *Zwróćmy się ku Panu! Zagadnienia dotyczące budownictwa sakralnego i modlitwy zwróconej na wschód*, przełożył G. Kucharczyk, Wydawnictwo Piotra i Pawła, Poznań 1998.

MIECZKOWSKI J., SUPERSON J., *Teologiczne usytuowanie ołtarza w świątyni chrześcijańskiej*, CT (2008) nr 1, s. 110–129

NADOLSKI B., *Misterium chrześcijańskiego ołtarza*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2009.

SUPERSON J., *Miejsce proklamacji słowa Bożego*, RBL 69 (2016) nr 4, s. 333–354.

RUMIANEK R., *Znaczenie świątyni jerozolimskiej*, [w:] *Confitemini Domino, quoniam bonus*, red. J. Nowak, Wyd. UKSW, Warszawa 2007, s. 47–73.

RUSIECKI J., *Lex credendi – lex orandi – lex edificandi. Architektura liturgiczna zrodzona z wiary Kościoła*, CT (2008) nr 1, 84–99.

GHIARELLI T., *Ierotipi cristiani secondo il magistero*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2012.

MOCYDLARZ W., *Światło jako znak obecności Boga w liturgii na podstawie wybranej eucharystii Mszału rzymskiego*, StBob 1 (2013) s. 49–80.

III. Dane wypełniane przez koordynatora sylabusu (tylko do dokumentacji)

Obciążenie DOKTORANTA pracą:

(całkowity nakład pracy doktoranta potrzebny do osiągnięcia efektów w godzinach oraz punktach ECTS (1 pkt ECTS odpowiada 25–30 godzin pracy doktoranta z udziałem nauczyciela oraz bez udziału nauczyciela))

<u>Forma aktywności doktoranta</u>	<u>Średnia liczba godzin pracy doktoranta</u>
Godziny kontaktowe wynikające z planu	30 godzin
Pozostałe godziny kontaktowe	5 godzin
Praca własna doktoranta	35 godzin
<u>Razem</u>	<u>70 godzin</u>

Podpis koordynatora sylabusu

Podpis prowadzącego

Ks. dr hab. Jarosław Superson SAC